

MISTERIJ NA GUMANCU Klanjska šuma još uvijek krije informacije o izgubljenom selu

Podignuti zidovi crkvice Marije Magdalene u šumi-Gumance

Zaštićena crkvica jedini dokaz postojanja Pake

Zidni ostaci crkve Marije Magdalene iz 14. stoljeća ovoljetnim su radovima ojačani i spašeni od propadanja, a konzervacija crkvice i istraživanja nekadašnjeg sela Paka nastaviti će se sljedeće godine

Filip BRNELIĆ

Nakon izvršenja prošlogodišnjih radova na nalazištu crkvice, pomalo misteriozna priča o nekadašnjem selu u klanjskoj šumi na Gumancu se nastavlja. Središnji napor oko otkrivanja povijesnih činjenica o mjestu na kojem je prema narodnoj predaji postalo selo Paka, trenutno se odvijaju upravo oko ostataka crkvice Marije Magdalene na spomenutom lokalitetu za koji arheolozi, konzervatori i restauratori pokazuju nemali interes. Prema riječima Mateje Baričevića, voditeljice istraživačkog projekta iz Hrvatskog restauratorskog zavoda,

ovo je nalazište zasad jedino izvorište materijalnih dokaza o nekadašnjem životu na toj lokaciji. Ipak, restauratori se nadaju da će se u idućim fazama projekta pojaviti novi pronalasci koji će omogućiti nove spoznaje o povijesti zapuštenog pograničnog

DATIRANJE

Što se same crkve Marije Magdalene tiče, prvočne procjene oko njezine starosti koje je ponudio arheolog Ranko Starac smjestile su je najkasnije u 14. stoljeće

predjela.

- Naš trenutni prioritet je zasigurno konzerviranje crkve u potpunosti, na nama je da se pobrinemo o tom kulturnom dobru te da ono bude vidljivo i očuvano. Mi radimo revizijska istraživanja i spašavamo ono što se spasiti da, a lokalitet, za koji se ne zna otkada je napušten, trenutno je pod statusom preventivno zaštićenog kulturnog dobra. Nažalost, iako znamo da se 2018. godine izvršilo čišćenje prostora crkve i uokolo nje, nemamo egzaktne podatke o istraživanjima koja su ovde prethodno provedena. Kada se radi *incognito* iskopavanja, onda se djelomično uniše podaci o samoj crkvi, a na temelju nje i njezinih ostataka teško je reći nešto više o njezinom značaju, navodi konzervatorica i arheologinja Mateja Baričević.

U potrazi za selom

O postojanju sela Paka svjedoče malobrojni, ali time i vrijedniji povijesni zapisi kao što su dva iz sredine 17. stoljeća, kao i katastarski plan star 205 godina u kojem se spominje crkvena ruševina. Tematika oko pronalaska sela oživljena je nakon otkrića braće Starčić kad je predjel šume očišćen te pronađeni ostaci crkvice, a čišćenje i uklanjanje kamenja lani je

S. DRECHSLER

Često se navodi kako je crkva Marije Magdalene pripadala selu Paka, a trenutno se u obradi nalaze LIDAR podaci koji bi nam mogli pokazati nalaze li se u blizini nekakve strukture. Ako se pokaže da postoje, fokus naših arheoloških istraživanja će se premjestiti na njih

Klanjci bi voljeli rasvijetliti priču o selu Paka

izvedeno pod stručnim vodstvom Baričević i njezinih kolega iz zagrebačkog zavoda. Cilj tadašnjih aktivnosti bilo je

stvaranje preduvjeta za izvršenje konzervatorsko-restauratorskih radova na crkvici koji su se zbivali i ovog ljeta.

- Prošle godine su započela arheološka istraživanja, iako je glavni cilj bio vraćanje crkvice u prvočitno stanje. U fokusu nam je bilo zaustavljanje propadanja same crkvice, a probno je istražena jedna sonda uz njen ulaz. Ove godine smo radili konzervatorske rade u kojima su ojačani zidovi crkve. Većina zidova je bila u dosta lošem stanju, očuvani u jednom do dva reda naslaganog kamenja i izvan svog originalnog položaja. Stoga smo neke zidove morali razidati i vratiti u prvočitni položaj, dok smo jedan dio zida koji je ostao u originalu ojačali kako ne bi dalje propadao kako bi naznačili da je tu postojala građevina, opisuje stručnjakinja, dodajući kako se za iduću godinu planira konzerviranje crkvinu popločenja. Također, Baričević se nadu kako će rezultati obrade zračnih fotografija snimljениh na tom području pokazati da je lokalitet vrijedan daljnog istraživanja.

- Često se navodi kako je crkva Marije Magdalene pripadala selu Paka, a trenutno se u obradi nalaze LIDAR podaci koji bi nam mogli pokazati nalaze li se u blizini nekakve strukture. Ako se pokaže da postoje, fokus naših arheoloških istraživanja će se premjestiti na njih kako bi pokušali istražiti to selo što je svima i najzanimljivije. Znamo da je tu crkva, o njoj imamo par podataka i katastarski prikaz, međutim ne znamo širi priču o selu. Tek smo ove godine uspjeli dobiti sredstva za obradivanje LIDAR podataka, a ako se pokaže da u širem realu crkve ima smisla raditi istraživanja, sigurno ćemo ih napraviti, napominje arheologinja.

Dva novčića

Što se same crkve Marije Magdalene tiče, prvočne procjene oko njezine starosti koje je ponudio arheolog Ranko Starac smjestile su je najkasnije u 14. stoljeće. Ove se pretpostavke, kaže Baričević, potvrđuju i na obradi pronađenih novčića, zasad najvažnijih pronađenih u slojevima uz temelje crkve.

- Kolega arheolog je na temelju nalaska jednog novčića koji su našli tijekom čišćenja crkve preliminarno zaključio da se radi o tom periodu. Mi smo također našli novčić iz 14. stoljeća koji takvu pretpostavku dodatno potvrđuje, no jedino po čemu zasad možemo procjenjivati dataciju su ta dva novčića. Inače, crkvice se datiraju na temelju njihovih tipologija, o tome kako su gradene i izgledaju apsida, začelje i pročelje, međutim na temelju pronađenih ova crkve datacija može biti široka. Nažalost, nikakve druge artefakte nemamo. Uz zidove crkve pronađeno je dosta željeznih čavala što može sugerirati na nekaku drvenariju, no ondje nisu pronađeni niti kameni plastika niti keramički ulomci, ističe Mateja Baričević.

Na nadama da će treća faza projekta (koji se odvija pod financiranjem Ministarstva kulture i medija) podariti vrijedne pronalaske i dosad neotkrivene informacije do daljnog će počivati i potraga za izgubljenim selom kojeg se Klanjci sjećaju samo po prići.

OPĆINA KLANJA

E, kad bi zidovi mogli progovoriti...